

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ГЛОБАЛЬНЕ ВОДНЕ ПАРТНЕРСТВО
(GLOBAL WATER PARTNERSHIP – GWP)
РУП «ЦНДІКВВР» (РЕСПУБЛІКА БІЛОРУСЬ)
ІНСТИТУТ ВОДНИХ ПРОБЛЕМ І МЕЛІОРАЦІЇ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

«ВОДА ДЛЯ ВСІХ»,

присвяченої

Всесвітньому дню водних ресурсів

21 березня 2019 р.

Київ

ЗМІСТ

	С.
Ромашенко М.І. Вплив змін клімату на стан забезпечення України водними ресурсами.....	- 11 -
Дубенок С.А. Использование и охрана водных ресурсов в Республике Беларусь в контексте целей устойчивого развития.....	- 13 -
Вожегова Р.А. Зрошення як фактор економічного розвитку сільського господарства Південного Степу України в умовах кліматичних змін.....	- 15 -
Степаненко В.А., Ромашенко М.І., Дехтяр О.О. Глибока модернізація іригаційних систем України з використанням відновлюваних джерел енергії.....	- 17 -
Яцюк М.В., Шевчук С.А., Козицький О.М. Екологічні проблеми Будацького лиману і перспективні напрямки їх вирішення.....	- 19 -
Хвесик М.А., Левковська Л.В. Публічно-приватне партнерство як дієвий механізм ефективного управління водними ресурсами.....	- 21 -
Цветкова Г.М., Цигульова О.М., Рахімова Т.Б., Скапа О.В., Кравченко О.В., Панченко О.В., Сатін І.В., Яцюк М.В. Перегляд національних цільових показників України у сфері води і здоров'я відповідно протоколу Про воду та здоров'я.....	- 23 -
Voskanyan M. Water monitoring and water quality visualization with ArcGIS .	- 26 -
Monday Sunday Adiaha, Oliver A. Agba. Mitigating rapid soil physical and chemical degradation using mineral fertilizer under agroforestry system cultivated to <i>Solanum tuberosum</i> : a strategy for climate smart adaptation agriculture in Southern Nigeria.....	- 27 -
Шевчук С.А. Тенденції формування якості поверхневих вод в Україні	- 28 -
Погребняк А.П. Наука и инновации – основа материального благополучия и финансовой стабильности.....	- 30 -
Гуменюк О.В. Дотримання норм законодавства в природоохоронній сфері.....	- 32 -
Медведєва О.О. Оцінка еколого-гідрогеологічного стану Присасикських населених пунктів Татарбунарського району Одещини.....	- 34 -
Шатковський А.П., Коваленко І.О. Науково-практичні аспекти застосування систем підґрунтового краплинного зрошення...	- 36 -
Онанко Ю.А. Методика порівняння ефективності роботи фільтруючих завантажень з пінополістиролу та цеоліту для очищення природних (поверхневих) і доочищення стічних вод.....	- 37 -
Чарний Д.В., Мацелюк Є.М. Сучасний стан вітчизняних систем водопідготовки та перспектива використання інфільтраційних водозаборів.....	- 39 -

Мельничук Ф.С., Рибальченко Т.В. Пестициди – постійні забруднювачі води	- 252 -
Бугайова І.Ю. Нові можливості прийняття управлінських рішень при проведенні зрошення.....	- 254 -
Делеган-Кокайко С.В., Омелюк В.В. Оцінка впливу якості поверхневих та підземних вод на здоров'я населення.....	- 256 -
Чушкіна І.В., Орлінська О.В., Максимова Н.М., Гапіч Г.В., Пікареня Д.С. Шляхи запобігання фільтраційним втратам води з акумулюючих елементів зрошувальних систем.....	- 258 -
Сорокіна К.Б. Вплив водообміну на зміни якості води Краснопавлівського водосховища.....	- 260 -
Петроченко О.В. Наукові основи інтегрованого управління паводковими ризиками в річкових басейнах	- 262 -
Герасимов Г.Г., Герасімов Є.Г., Пінчук О.Л., Герасімова А.Є. Лабораторні дослідження ефективності захисту трубопроводу від гідравлічного удару.....	- 264 -
Пікареня Д.С., Богиня О.С., Якшин Т.С., Орлінська О.В. Хімічний склад донних відкладів регулюючих басейнів зрошувальних систем.....	- 266 -
Усатий С.В., Усата Л.Г. Якість поливної води в оцінці стійкості краплинних водовипусків до засмічення.....	- 268 -
Матяш Т.В., Крученюк А.В. Використання інформаційної системи для визначення потенційної водопотреби та норм зрошення сільськогосподарських культур	- 270 -
Петроченко В.І. Структурно-функціональний аналіз складових проблеми шкідливої дії вод.....	- 272 -
Рудаков Л.М. Оцінка втрат води з магістрального каналу Вищетарасівської зрошувальної системи.....	- 274 -
Ковальчук П.І., Коваленко Р.Ю., Балихіна Г.А. Інструментарій для розробки планів інтегрованого управління річковими басейнами.....	- 276 -
Козирєв В.В., Бідніна І.О., Томницький А.В., Морозов О.В. Зміни фізико-хімічних властивостей темно-каштанового зрошуваного ґрунту залежно від обробітку ґрунту та удобрення	- 278 -
Діденко В.С. Вода для всіх: український вимір	- 280 -

УДК 699.82+626.826

ШЛЯХИ ЗАПОБІГАННЯ ФІЛЬТРАЦІЙНИМ ВТРАТАМ ВОДИ З АКУМУЛЮЮЧИХ ЕЛЕМЕНТІВ ЗРОШУВАЛЬНИХ СИСТЕМ

Чушкіна І.В., Орліньська О.В., Максимова Н.М., Гапич Г.В.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро
zalomiy80@gmail.com

Пікареня Д.С.
Дніпровський державний технічний університет, м. Кам'янське
nippel@rambler.ru

Причини незадовільного стану сільськогосподарських гідротехнічних споруд (ГТС) різноманітні: помилки при проектуванні та будівництві, неякісні матеріали та обладнання, значний термін експлуатації без капітального ремонту, динамічні навантаження під час заповнення та випорожнення ГТС, недбайливе ставлення персоналу. За нашими оцінками, в результаті порушень гідроізоляції регулюючих басейнів та магістральних каналів фільтраційні втрати води з ГТС складають від 30 % об'єму закачуваної води. Візуальні обстеження та геофізичні дослідження, проведені на ГТС, свідчать, що дно регулюючих басейнів знаходиться у задовільному стані, основними шляхами фільтрації є ділянки між плитами внутрішнього облицювання дамб. З нашої точки зору, задовільний стан дна регулюючих басейнів визначається наявністю донних відкладень, які практично ніколи не видаляються. Мул заповнює тріщини в плитах та стики між ними, що запобігає просочуванню води.

Геофізичні дослідження методом природного імпульсного електромагнітного поля Землі (ПЕМПЗ) та вертикального електричного зондування (ВЕЗ), проведені на регулюючих басейнах і магістральних каналах Дніпропетровської області дозволили встановити, що розмір ділянок обводнення та фільтрації складає від 4 до 84 метрів. Так, на регулюючому басейні Калинівської зрошувальної системи довжина таких ділянок складає 88-91 м, на магістральному каналі Солоняно-Томаківської зрошувальної системи – 1150-1200 м. Кошторисна вартість ремонтних робіт з частковою заміною плит та протифільтраційної плівки буде складати відповідно 584 тис. грн. та 6958 тис. грн. Таких коштів у районних управліннях водного господарства, на балансі яких знаходяться зрошувальні мережі, немає, а обласне управління не може виділити їх на ремонт хоча б одного регулюючого басейну чи ділянки магістрального каналу. У сучасних умовах необхідна нова більш дешева технологія ремонтно-відновлювальних робіт, що забезпечить зменшення фільтраційних втрат.

З огляду на проведені нами дослідження можна запропонувати наступну технологію ремонтних робіт. На першому етапі провести розчистку плитних стиків в зонах обводнення та заповнити їх глинами, які розбухають при намоканні. На другому етапі за допомогою вібраційного обладнання ущільнити глини, а потім міжплитні шви закрити цементом марки М-600, який слабо

руйнується під впливом води. Для видалення води з зон обводнення дамб можна теж застосувати вібраційне ущільнення важких суглинків. Для запобігання розвитку зсуву на греблях спочатку ущільнити ґрунти на схилах, а потім – на поверхні.

На ГТС, де є насосні станції та підведений електричний струм, можна використати метод омоноличування ґрунтів дамби. Встановлено [1], що при пропусканні електричного струму крізь пухкі водонасичені породи відбувається їх перехід в новий фазовий стан, який характеризується зменшенням таких параметрів, як коефіцієнт фільтрації, розмокання. Омоноличення при пропусканні постійного електричного струму збільшується при зростанні різниці потенціалів і сягає максимуму при 2-3 В/м. За даними [1], цей ефект полягає у наступному. В результаті електрохімічних реакцій, що відбуваються в ґрунтах, калій та натрій водних розчинів в шпаринах та тріщинах заміщуються воднем та металами, при цьому утворюються нові тверді фази – оксиди металів. Наприклад, при електрохімічному закріпленні глин з них втрачається 30-40% вологи, що призводить до збільшення межі міцності глин до стиснення, з'являється здатність не розмокати в воді та не втрачати міцність, коли процес закріплення завершений.

Таким чином, технологія відновлення технічного стану регулюючих басейнів та магістральних каналів зрошувальних систем має складатися з трьох етапів.

1. Виявлення зон фільтрації води крізь огорожуючі дамби за допомогою дистанційних геофізичних методів (наприклад, ПЕМПЗ), встановлення їх морфологічних характеристик.

2. Ліквідація шляхів надходження води в гідроізолюваний простір: зміцнення стиків між облицювальними плитами, відновлення ізоляційної плівки (за можливістю).

3. Зменшення фільтраційних здатностей матеріалу огорожуючих ґрунтових гребель за допомогою фізико-механічних методів (вібраційне трамбування) та електрохімічного закріплення ґрунтів (омоноличування).

Це дозволить уникнути дуже дорогих стандартних ремонтно-відновлювальних робіт, оскільки залучення спеціалізованої техніки та будівельних матеріалів тут не передбачається. В умовах обмеженого фінансування таким чином можна суттєво знизити фільтраційні втрати води, а згодом й ліквідувати ділянки протічок.

Література

1. Бондаренко В.И. Закономерность омоноличивания рыхлых водонасыщенных пород под воздействием электрического тока / В.И. Бондаренко, Г.Г. Пивняк, А.Н. Зорин. – Диплом № 12 Российской академии естественных наук [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://raen.info/activities/registracija-nauchnyh-otkrytii/spisok-otkrytii/16-zakonomernost-omonolichivaniya-ryhlyh-vodonasyschen.html>.